

Володимир ВИСОЦЬКИЙ,

orcid.org/0009-0004-5360-4534

*аспірант кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) volodymyr.vysotskyi@dspu.edu.ua*

Вікторія ПОЛЮГА,

orcid.org/0000-0001-8778-2380

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) viktoriya3221@gmail.com*

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВОГО МИСТЕЦТВА: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ КОНТЕКСТ

У статті виявлено та проаналізовано історичні передумови виникнення естрадно-джазового мистецтва в українському та зарубіжному контексті; розкрито особливості цього стилю; з'ясовано вихідні для його виникнення і побутування культурно-історичні умови кінця XIX першої половини XX століть. Постановка досліджуваної проблеми та отримані результати сприяють визначенню для особистості та української спільноти цивілізаційних орієнтирів у межах альтернативи: «Схід» – «Захід». У цьому процесі феномен естрадно-джазового мистецтва на всіх етапах розвитку виступає маркером культури, мистецтва та ідентичності. Передумови виникнення джазу пов'язані з історією рабства (існувало з 1619 до 1865 років) в кінці XIX – на початку XX століття, стилем і засобами фольклорного музикування у середовищі афро-американців на півдні США. Джаз є видом сучасного музичного професійного мистецтва і як явище він вийшов за межі культури свого виникнення. Як і будь-яке інше мистецьке явище, джаз репрезентує особливості культурного розвитку і відображає у формі, змісті, художньо-виражальних засобах події історії та культури, свідомість суспільства та індивіда. Важливим чинником у його генезі є зв'язки африканського музичного фольклору із європейською музикою, християнськими жанрами, згасання аутентичної традиції, перехід у сферу професійного музикування тощо. Процес розвитку та поширення джазу за межі США набував національного забарвлення у новому мистецькому просторі побутування. У розвитку українського естрадно-джазового мистецтва початковий етап пов'язаний із музичним життям Львова міжвоєнного періоду, зокрема діяльністю джаз-бенду Л. Яблонського (інші назви: «Джаз-оркестр Яблонського», «Капела Яблонського», «Ябцьо-джаз»). Життєвий і творчий шлях митців гурту (Богдан Весоловський, Анатолій Кос-Анатольський, Рената Богданська, псевдонім Ірени Яросевич, та інші) є репрезентативним для вивчення історії та специфічних ознак українського естрадно-джазового мистецтва першої половини XX ст.

***Ключові слова:** естрадно-джазове мистецтво, афроамериканці, фольклор, Ябцьо-джаз.*

Volodymyr VYSOTSKYI,

orcid.org/0009-0004-5360-4534

*Graduate student at the Department of Vocal and Choral, Choreographic and Visual Arts
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) volodymyr.vysotskyi@dspu.edu.ua*

Viktoriia POLIUGA,

orcid.org/0000-0001-8778-2380

*Ph.d.(philosophy), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Vocal and Choral, Choreographic and Visual Arts
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) viktoriya3221@gmail.com*

HISTORICAL BACKGROUND OF THE EMERGENCE OF POP AND JAZZ ART: UKRAINIAN AND FOREIGN CONTEXT

The article reveals and analyzes the historical prerequisites for the emergence of pop-jazz art in the Ukrainian and foreign contexts; the features of this style are revealed; the cultural and historical conditions

of the end of the 19th and the first half of the 20th centuries for its emergence and existence have been clarified. The formulation of the researched problem and the obtained results contribute to the definition of civilizational landmarks for the individual and the Ukrainian community within the limits of the alternative: «East» – «West». In this process, the phenomenon of pop and jazz art at all stages of development acts as a marker of culture, art and identity. The prerequisites for the emergence of jazz are connected with the history of slavery (existed from 1619 to 1865) in the late 19th and early 20th centuries, the style and means of folk music making among African-Americans in the southern United States. Jazz is a type of modern musical professional art and as a phenomenon it has gone beyond the culture of its origin. Like any other artistic phenomenon, jazz represents the peculiarities of cultural development and reflects the events of history and culture, the consciousness of society and the individual in the form, content, and artistic means of expression. An important factor in its genesis is the connection of African musical folklore with European music, Christian genres, the fading of the authentic tradition, the transition to the field of professional music making, etc. The process of development and spread of jazz outside the United States acquired a national color in the new artistic space of everyday life. In the development of Ukrainian pop and jazz art, the initial stage is connected with the musical life of Lviv in the interwar period, in particular, the activities of L. Yablonsky's jazz band (other names: «Yablonsky's Jazz Orchestra» «Yablonsky's Chapel», «Yabtsy-jazz»). The life and creative path of the group's artists (Bohdan Vesolovskiy, Anatolii Kos-Anatolskiy, Renata Bogdanska, pseudonym of Irena Yarosevych, and others) is representative for studying the history and specific features of Ukrainian pop and jazz art of the first half of the 20th century.

Key words: pop and jazz art, African Americans, folklore, Yabtso-jazz.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні загострюють проблему соціокультурної ідентичності людини та спільноти за ознакою культури, вивчення якої допомагає пізнати світ і визначити своє місце у ньому. Естрадно-джазове мистецтво є складовою музичного мистецтва як однієї із форм культури, відображає (і формує) суспільну і особистісну свідомість. Соціокультурна ідентичність для кожного є процесом ототожнення себе із культурно-світоглядними цінностями та ідеалами народу власної приналежності та інших народів світу. Оскільки ідентичність зумовлена культурними вимірами, то постановка досліджуваної проблеми та отримані результати допоможуть, зокрема, визначити для особистості і суспільства цивілізаційні орієнтири – у межах альтернативи: «Схід» – «Захід». У цьому процесі феномен естрадно-джазового мистецтва на всіх етапах розвитку виступає маркером культури, мистецтва та ідентичності.

Аналіз останніх досліджень. Феномен естрадно-джазового мистецтва в Україні віднедавна є предметом наукового вивчення на основі міждисциплінарного, культурно-історичного, порівняльного, мистецтвознавчого та інших підходів. Різні аспекти проблеми культурно-історичного розвитку джазу як явища світової та національної культури вивчали українські та зарубіжні мистецтвознавці, культурологи, зокрема: В. Годлевський, І. Кириліна, Б. Кисляк, Б. Коцюрба, Ю. Лошков, В. Олянич, Л. Олянич, З. Остаюк, В. Полянський, Т. Полянський, А. Попова, К. Цимбал, С. Цимбал, Лі Шуай та

інші – історію виникнення, стилістичні ознаки джазового мистецтва як системного культуротворчого явища, методично-репертуарні особливості його вивчення та виконання; О. Зелінський, І. Кириченко, В. Конончук, О. Павленко, Л. Романюк, З. Рось, В. Симоненко та інші – поширення джазового стилю і манери виконання у просторі українського мистецтва, синкретизм української фольклорної традиції музикування із джазовою, особливості інструментального виконання тощо; З. Карач, В. Квітка, І. Осташ, А. Фісунів та інші – регіональні галицькі особливості розвитку української джазово-розважальної музики у міжвоєнний період, життя і творчість її засновників (Богдана Весоловського, Леоніда Яблонського, Ренати Богданської, Анатолія Кос-Анатольського та інших). Однак недостатньо висвітленою залишається проблема вивчення історичних передумов в генезисі джазу як явища світової та української культури і мистецтва, що й обумовило вибір теми нашої статті.

Метою статті є виявлення та аналіз історичних передумов виникнення естрадно-джазового мистецтва в українському та зарубіжному контексті. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: проаналізувати особливості естрадно-джазового мистецтва як феномену в українській та світовій культурі; виявити культурно-історичні умови, які є вихідними у процесі виникнення і побутування естрадно-джазового мистецтва в Україні і світі.

Виклад основного матеріалу. Розвиток естрадно-джазового мистецтва як явища україн-

ської та світової культури пов'язаний із низкою культурно-історичних обставин, які у причинно-наслідкових зв'язках є передумовами його виникнення і побутування.

Передумови виникнення джазу в кінці ХІХ – на початку ХХ століття на півдні США у середовищі афро-американського населення пов'язані з історією рабства (існувало з 1619 до 1865 років), світовідчуттям нащадків рабів, які були поневолені і примусово вивезені зі своєї батьківщини (в основному з «Невільницького берега» західної частини Африки). Чисельність рабів, за довідкою wikipedia, у 1860 році становила третину усього населення 15 американських штатів (4 мільйони були рабами). Праця рабів широко використовувалася у плантаційних господарствах, фізична експлуатація супроводжувалася зневагою до людської особистості, узаконеним позбавленням її прав і свобод, дискримінацією за ознаками раси, соціального стану тощо. Офіційно рабство було скасовано після закінчення Громадянської війни 1861–1865 років і після прийняття Тринадцятої поправки до Конституції США в грудні 1865 року. Нащадки рабів з часом отримали звільнення і зрівняння у правах з іншим населенням США, однак у вимірі колективної пам'яті цей відрізок історії афро-американців залишив світоглядно-ментальний вислід у різних формах культури, зокрема у музичному фольклорі, у якому знаходимо витoki джазу.

Як зазначає А. Попова, джаз є одним із найбільш популярних музичних стилів сьогодення. Причинами та обставинами популярності джазу є його історичний феномен, який із локального явища за нетривалий час став надбанням світової культури. Джаз вийшов із простору фольклорного музикування, і перейшов межі культури свого виникнення. Це самостійний жанр, якому властиві специфічні особливості – особлива техніка, стиль виконання, атрибути виконання і супровідне дійство (невеликий зал, можливість для публіки танцювати тощо), створення особливого контакту між музикантами і слухачами, коли музика стає засобом особливої комунікації. Визначаючи передумови виникнення джазу, необхідно встановити особливості і природу музики африканських народів, соціальні стосунки індивіда та спільноти (з домінуванням інтересів загалу над індивідуальними), традиції музичного обрядового мистецтва, що були успадковані вихідцями з африканського континенту і збережені, хоча і з втратою культурного змісту, в Новому Світі. Музика, як зазначає А. Попова, завжди супроводжувала життя жителя Африки і на рідних теренах і на чужині, вона пов'язана з ритмом мови, ритмікою музичного

малюнку, який визначений барабаном як провідним інструментом, традицією притупування, плескання в долоні, співом тощо. Поєднання цих елементів та їх зосередження навколо ритму є ознакою африканського фольклору, і стає виражальною властивістю джазу. Дослідниця вказує на характерну ознаку афро-американців, особливо тих, чії родини уже в кількох поколіннях мешкали в США. Це «примат індивідуального світосприйняття над загально-общинним, що йде всупереч традиційній африканській музиці. У новому середовищі американські африканці створили нові форми та види музичної творчості, але водночас зберегли власне почуття ритму, специфічну манеру співу, свободу рухів і деякі інші особливості» (Ророва А., 2021: 17).

Важливим чинником у генезі джазу є зв'язки африканського музичного фольклору із європейською музикою, християнськими жанрами, згасання рідної традиції тощо. Тож названі факти як чинники зумовили синтез двох музичних культур і формування фольклорної афро-американської музики у жанрах трудових пісень, балад, спіричуел і блюзів, які виконувалися колективно, у практичних ситуаціях повсякденного життя. Причому, як зазначає І. Кириченко, від європейської музики джазовий стиль запозичив мелодійність, гармонічну основу, із африканських моментів можна виділити поліритмічність, такий принцип розвитку мотиву, як повторюваність, вокальну експресивність, імпровізаційність, які проникли в джаз разом із формами африканського музичного фольклору – обрядовими танцями, трудовими піснями, спіричуел і блюзами. Джаз здійснив стрімку еволюцію у ХХ столітті, і його художній статус як одного із найбільш популярних музичних стилів і способів музикування не змінився до сьогодні (Кириченко І., 2013: 80).

Першим осередком джазу став Новий Орлеан – місто розваг, свободи, зведення до мінімуму расового бар'єру, тенденцій до розважальних заходів за карнавальним типом тощо. Тут часто проводилися спортивні, громадські, професійні свята, пікніки, урочисті марші, паради, що здебільшого відбувалися з музичним супроводом. Новий Орлеан – портове місто, багатонаціональне, де було чисельним креольське населення, побутовали традиції класичної європейської музики, однак з часом, упродовж 1895–1910 років поширення набули блюзи, регтайми, попури тощо. Тож соціокультурний контекст Нового Орлеану був сприятливим для розвитку джазу як певного стилю, означеного поняттям «ново-орлеанський» (Цимбал С. & Цимбал К., 2021: 166).

У формуванні джазу важливим був вплив трьох музичних течій: креольської, яка тяжіла до європейської класичної, афро-американського фольклору – у вигляді блюзу та трудових пісень і жанру регтайму, що склався у професійній американській музиці на межі XIX–XX ст. (Полянський В. & Полянський Т, 2014: 14). Однак це ще не був джаз, оскільки термін «jazzing it» up («грати із запалом», «енергійно»), від якого джаз і дістав свою назву, увійшов до слововжитку лише у другому десятиріччі XX ст. Таким чином джаз витворився як стиль у результаті злиття регтайму, блюзу та музики креолів (яка зберегла європейські традиції музикування), і з часом поширився теренами Америки і світу, завдяки розвитку фонографічних засобів запису звуку зазнав популяризації і стрімкого поширення, а також комерціалізації.

Чикаго є другим за значимістю центром у розвитку джазу. Для чиказького періоду характерними є зміни у складі оркестру, використання фортепіано, уведення у склад оркестру нового інструменту – саксофону, у порівнянні із новоорлеанським стилем відбулися також зміни у стилістиці. Як зазначає А. Попова, «стилістика джазу трансформується під більш європейсько спрямований сценічний стиль виконання, що передбачає гру по нотах та наявність диригента. Настає нова епоха у розвитку джазу – «епоха свінгу». Найвизначнішими постатями ново-орлеанського джазу дослідниця називає таких виконавців, як Сідней Беше, Фредді Кеппард, Джиммі Нун, Луї Армстронг та інші. Саме вони разом із деякими чиказькими музикантами вивели джаз за межі Нового Орлеану, зробивши його згодом музикою світового масштабу (Ророва А.: 2021: 19). Дослідниця виокремлює чотири фактори у розвитку джазу, які, фактично, стали передумовами його виникнення і популярності: колективна пам'ять перших переселених як рабів на американський континент африканців про традиції своєї культури, які зберігали музику своєї батьківщини у важкому повсякденному житті в новій реальності; толерантне, навіть зацікавлене, ставлення місцевого населення, які здебільшого були вихідцями з Європи або їх метисизованими нащадками (креоли), до екзотичного музичного фольклору рабів, зокрема блюзу; вплив християнських ідей, що обумовили появу і розвиток нового духовного музичного жанру спірічуел; після скасування рабства вибір більшістю афро-американців музичної творчості як професії і відповідне поширення своєрідної, перед-джазової, манери виконання (Ророва А., 2021: 19–20). У процесі розвитку та поширення за межі США джаз як стиль і манера

виконання набував національного забарвлення у новому мистецькому просторі побутування.

В українському мистецькому контексті поширення та популяризація джазу в міжвоєнний період у першій половині XX століття пов'язані із культурно-історичними обставинами його (контексту) розвитку, а саме: перебування українських земель у «культурному колі» (теорія «культурних кіл» Ф. Гребнера) різних метрополій (СРСР, Польща, Чехословаччина, Румунія) – як результат територіального поділу після поразки українських народно-визвольних змагань 1917–1921 років; проголошення радянськими мистецтвознавцями (аж до 60-х років XX ст.) джазу «буржуазним мистецтвом», «ворожою культурою», що гальмувало розвиток стилю у т.зв. «радянській» Україні; популярність і розвиток українського джазу у Східній Галичині у руслі західноєвропейської традиції стилю (посередництвом польської, австрійської культури) – з інтенсивним використанням української фольклорної стилістики. Однак у першій третині XX століття, як зазначають В. Квітка, А. Фісунов, все ж таки у Харкові у грудні 1925 року відбувся перший вияв на широку публіку українського джазу. Це був концерт першого джазового ансамблю (бенду), який під керівництвом Юлія Мейтуса (1893, Єлисаветград, нині Кропивницький – 1997, Київ) виконав твори європейських джазових композиторів, джазові стандарти, твори афро-американців, близькі до архаїчного джазу (Квітка В., 2024; Фісунов А., 2021). Однак репресивною антизахідною радянською ідеологією розвиток джазу у підрадянській частині України було призупинено аж до середини XX ст. (Симоненко В., 2007).

Водночас у Львові, який у складі Східної Галичини входив до Польщі, низка українських композиторів, творчих колективів та сольних виконавців працювали (здебільшого у ресторанах, готелях та кав'ярнях) у жанрах естрадно-розважальної, танцювальної пісні у джазовому стилі. Як альтернативу засиллю польської музики в краю було створено «Джаз-оркестр Яблонського», який мав офіційний статус «Капела», а неофіційно, за призначенням організатора і керівника Леоніда Яблонського (1908, Київ – 1966, Торонто), його називали «Ябцьо-джаз» (Фісунов А., 2021). Як зазначає І. Кириченко, «оркестр не грав імпровізацій у стилі новоорлеанських диксилендів, що, власне, притаманне джазу, він озвучував кінотеатри, танцювальні зали, студентські вечірки, у яких збиралася українська молодь. До його репертуару входили, разом з популярними у той час авторськими піснями, народні» (Кириченко І., 2013: 81). Склад

«Капели» часто змінювався, оскільки було залучено більшість студентів Вищого музичного інституту імені М. Лисенка (нині Музична Академія), однак незмінним осередком були Богдан Весоловський (1915, Відень – 1966, Монреаль), Анатолій Кос-Анатольський (1909, Коломия – 1983, Львів), «Рената Богданська» – це псевдонім Ірени Яросевич, (1920, Фройденталь, нині Брунталь, Чехія – 2010, Лондон) та інші.

Яскравим, однак донедавна з ідеологічних причин маловідомим композитором львівського періоду у зародженні та розвитку українського естрадно-джазового мистецтва, є Б. Весоловський, а також співачка Ірена Яросевич, яка використовувала сценічне ім'я «Рената Богданська». Життєвий і творчий шлях цих та інших митців є репрезентативним для вивчення історії та специфічних ознак українського естрадно-джазового мистецтва першої половини ХХ ст. (Зелінський О, 2012; Карач З, 2023; Конончук В., 2004; Остах І., 2013). Колектив Л. Яблонського припинив свою діяльність з ідеологічних міркувань перед початком Другої світової війни, здійснивши у часі і просторі своєї діяльності вагомий внесок в історію українського мистецтва, заклавши основу для подальшого розвитку

естрадно-джазового мистецтва на основі «діалогу культур», української національної ментальності, історії і культури.

Висновки. Джаз є видом сучасного музичного професійного мистецтва. Як і будь-яке інше мистецьке явище, джаз репрезентує особливості культурного розвитку і відображає у формі, змісті, художньо-виражальних засобах події історії та культури, свідомість суспільства та індивіда. Джаз не є виключно «нащадком» фольклору афро-американців і їхніх пращурів. Витоки та історичні передумови виникнення естрадно-джазового мистецтва в зарубіжному та українському контексті кінця ХІХ – першої половини ХХ століть прослідковуємо у злитті різноманітних музичних течій (фольклорної, зокрема афро-американської, креольської, європейської професійної та інших), соціальних явищ того часу, а також перебігу історичних подій та обставин у житті митця і спільноти. Початковий етап у розвитку українського естрадно-джазового мистецтва пов'язаний із музичним життям Львова міжвоєнного періоду, зокрема діяльністю джаз-бенду Л. Яблонського. Перспективою подальших досліджень є вивчення регіональної специфіки естрадно-джазового мистецтва України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зелінський О. Загублене крило Ренати Богданської. Дзвін. 2012. С. 103–113.
2. Карач З. Історія однієї пісні: Ябцьо-джаз. Перший Західний. (За участю Fiji band). 2023. URL: https://www.youtube.com/channel/UCGVbKMWygms_c1mOj1uTZUA
3. Квітка В. Юлій Мейтус – корифей джаз-бенду та двох національних опер. Український інтерес (від 28.01.2024). URL: <https://uain.press/blogs/yulij-mejtus-koryfej-dzhaz-bendu-ta-dvoh-natsionalnyh-oper-1161351>
4. Кириченко І. Розважальна музика Галичини міжвоєнного періоду як передумова появи українського джазу. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. № 1. 208 с. С. 80–84.
5. Конончук В. Богдан Весоловський та його світ танкової музики. Музикознавчі студії: науковий збірник ЛДМА імені Миколи Лисенка. Львів, 2004. Вип. 9. С. 20–30.
6. Остах І. Бонді, або повернення Богдана Весоловського. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2013. 328 с.
7. Полянський В., Полянський Т. Доба регтайму. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2014. 208 с.
8. Симоненко В. Джазова асоціація України. Енциклопедія сучасної України. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. URL: <https://esu.com.ua/article-23919>
9. Фісунов А. «Достав мене на місяць». Зародження українського джазу. Neformat. (від 04.03.2021). URL: https://www.neformat.com.ua/articles/ukrainian-jazz.html?utm_campaign=content_sharing&utm_medium=social&utm_source=facebook&utm_term=jazz
10. Цимбал С., Цимбал К. 12 імпровізацій на теми джазових стандартів: методично-репертуарний посібник (для студентів вищих музичних навчальних закладів). Київ: Інтерсервіс, 2021. 188 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38487/1/S_Tsymbal_K_Tsymbal_12INTJS_KUBG.pdf
11. Popova A. Jazz as a sociocultural phenomenon. Knowledge, Education, Law, Management (Kelm). 2021 № 7 (43) vol. 2. Lublin. P. 16–20. URL: <https://kelmczasopisma.com/en/jornal/65>

REFERENCES

1. Zelinskyi O. (2012). Zahublene krylo Renaty Bohdanskoï. [The lost wing of Renata Bohdanska]. Dzvyn. S. 103–113. [in Ukrainian].
2. Karach Z. (2023). Istoriia odniiei pisni: Yabtso-dzhaz. [The story of one song: Yabtso-jazz]. Pershyi Zakhidnyi. (Za uchastiu Fiji band). URL: https://www.youtube.com/channel/UCGVbKMWygms_c1mOj1uTZUA [in Ukrainian].

3. Kvitka V. (2024). Yulii Meitus – koryfei dzhaz-bendu ta dvokh natsionalnykh oper. [*Yuliy Meitus is a luminary of the jazz band and two national operas*]. Ukrainnyi interes (vid 28.01.2024). URL: <https://uain.press/blogs/yulij-mejtus-koryfej-dzhaz-bendu-ta-dvoh-natsionalnyh-oper-1161351> [in Ukrainian].
4. Kyrychenko I. (2013). Rozvazhalna muzyka Halychyny mizhvoiennoho periodu yak peredumova poiavy ukrainskoho dzhazu. [*Entertainment music of Galicia in the interwar period as a prerequisite for the appearance of Ukrainian jazz*]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Mystetstvoznavstvo. Ternopil: Vyd-vo TNPU im. V. Hnatiuka. № 1. 208 s. S. 80–84. [in Ukrainian].
5. Kononchuk V. (2004). Bohdan Vesolovskiy ta yoho svit tankovoi muzyky. [*Bohdan Vesolovsky and his world of tank music*]. Muzykoznavchi studii : naukovyi zbirnyk LDMA imeni Mykoly Lysenka. Lviv. Vyp. 9. S. 20–30. [in Ukrainian].
6. Ostash I. (2013). Bondi, abo povnennia Bohdana Vesolovskoho. [*Bondi, or the return of Bohdan Vesolovsky*]. Kamianets-Podilskyi: PP «Medobory-2006». 328 s. [in Ukrainian].
7. Polianskyi V., Polianskyi T. (2014). Doba regtaimu. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv. [*The day of ragtime. Study guide for students of higher educational institutions*]. Vinnytsia: Nova knyha. 208 s. [in Ukrainian].
8. Symonenko V. (2007). Dzhazova asotsiatsiia Ukrainy. [*Jazz Association of Ukraine*]. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. URL: <https://esu.com.ua/article-23919> [in Ukrainian].
9. Fisunov A. (2021). «Dostav mene na misiats». Zarodzhennia ukrainskoho dzhazu. [*«Take me to the moon.» The birth of Ukrainian jazz*]. Neformat. (vid 04.03.2021). URL: https://www.neformat.com.ua/articles/ukrainian-jazz.html?utm_campaign=content_sharing&utm_medium=social&utm_source=facebook&utm_term=jazz [in Ukrainian].
10. Tsymbal S., Tsymbal K. (2021). 12 improvizatsii na temy dzhazovykh standartiv: metodychno-repertuarnyi posibnyk (dlia studentiv vyshchykh muzychnykh navchalnykh zakladiv). [*12 improvisations on the themes of jazz standards: methodical and repertoire manual (for students of higher music educational institutions)*]. Kyiv: Interservis. 188 s. [in Ukrainian].
11. Popova A. (2021). Jazz as a sociocultural phenomenon. Knowledge, Education, Law, Management (Kelm). № 7 (43). vol. 2. Lublin. P. 16–20. URL: <https://kelmczasopisma.com/en/jornal/65>.